

УДК 378:355

DOI: 10.31376/2410-0897-2024-2-55-101-109

СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ДО ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Курбатов Артем Андрійович

викладач кафедри тактики та тактико-спеціальної підготовки

Київський інститут Національної гвардії України

e-mail: kurbatov57@icloud.com

ORCID ID: 0000-0003-1674-9588

У статті на підставі результатів статистичних даних участі військовослужбовців різних складових сектору безпеки і оборони України (СБОУ) в бойових діях визначені сутнісні характеристики формування готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) до виконання завдань за призначенням на первинних офіцерських посадах (в умовах воєнного стану). У результаті аналізу науково-методичної, довідкової та спеціальної літератури, власного досвіду участі в бойових діях, військової служби в підрозділах спеціального та оперативного призначення встановлено, що високий рівень тактико-спеціальної підготовленості військовослужбовців надійно забезпечує виконання ними завдань за призначенням в екстремальних умовах службово-бойової діяльності. Відповідно до вищевикладеного доведено, що актуальності набуває організація системи професійної освіти майбутніх офіцерів НГУ.

Ключові слова: *готовність, структура готовності, майбутні офіцери, ведення бойових дій, тактико-спеціальна підготовка, тактика дій підрозділів.*

Постановка проблеми. Хронологія зосередження політичної уваги на військових діях у державі, проведення антитерористичної операції, операції об'єднаних сил, наразі відбиття повномасштабного вторгнення росії потребує врегулювання процесів в оборонному секторі України. Важливим також є модернізація системи підготовки кадрів для потреб інституцій СБОУ. На даний момент в Україні відбувається процедура прийняття до Північноатлантичного альянсу (НАТО) та інтеграція до європейського співтовариства. Ці процеси не оминають й систему МВС України, до складу якої входить Національна гвардія України.

Національна гвардія України (НГУ) є військовим формуванням з правоохоронними функціями, яке є складовою Міністерства внутрішніх справ України. У свою чергу, НГУ призначена для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій [1].

Забезпечення виконання вищеперелічених завдань вимагає від військовослужбовців НГУ високої професійної підготовленості, адже функції, які вони виконують, забезпечують стабільність ситуації в Україні і нерідко реалізуються в екстремальних умовах.

Набуття вмінь та навичок професійної підготовленості військовослужбовців НГУ забезпечується в процесі бойової підготовки. Бойова підготовка – це система заходів, які плануються, організуються і проводяться з метою навчання та виховання особового складу окремих категорій військовослужбовців, підготовки і злагодження підрозділів, частин, з'єднань, органів управління (штабів) веденню бойових дій та виконання інших завдань за призначенням, а також для підтримання встановленої бойової готовності [2, с. 29–35].

Необхідно зосередити увагу саме на найбільш актуальних завданнях сьогодення які визначені для вище згаданої силової структури Законом України «Про Національну гвардію» [1, стаття 12]:

1) забезпечувати захист та охорону життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань;

2) вживати заходів щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;

3) брати участь в антитерористичних операціях;

4) брати участь у заходах, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також у заходах щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;

5) вести воєнні (бойові) дії у разі збройного конфлікту чи загрози нападу на Україну;

6) виконувати завдання територіальної оборони.

Виходячи із вищевикладеного, простежується важливість саме тактичної підготовки військовослужбовців НГУ, адже ці обов'язки виконують саме підрозділи оперативного призначення. Без

достатнього рівня сформованості військово-професійних навичок неможливо забезпечити виконання службово-бойових завдань, що, у свою чергу, підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Мета підготовки військовослужбовців полягає у набутті ними знань, умінь і навичок, які необхідні для ведення бойових дій, а також здійснення злагодження підрозділів і частин для успішного виконання бойових завдань щодо ведення бою у взаємодії з різними елементами сил безпеки та оборони України (СБОУ) в найскладнішій обстановці сучасного військового бою [3].

Необхідно підкреслити, що процес бойової підготовки військовослужбовців НГУ та інших військових формувань України, повинен забезпечуватися із урахуванням в першу чергу бойового досвіду, основних принципів навчання та вимог нормативно-правових актів України. Тому створення сучасних педагогічних умов, технологій та методик підготовки із урахуванням вищезазначеного є в умовах воєнного стану першочерговим та перспективним напрямом наукової розвідки.

Також важливим є момент організації різнопланової та ефективної підготовки майбутніх офіцерів НГУ, тому що вони в майбутньому відповідно до своїх функціональних обов'язків повинні навчати та виховувати підлеглий особовий склад. Структура бойової підготовки в НГУ передбачає опанування військовослужбовцями різних дисциплін, основу яких становлять: тактико-спеціальна підготовка, тактична медицина, застосування безпілотних літальних апаратів (БПЛА), фізична підготовка та вогнева підготовка.

Відповідно до наказу командувача НГУ № 138 «Про затвердження програми з бойової та спеціальної підготовки підрозділів НГУ» (надалі «Програма») вище перераховані напрями підготовки мають забезпечувати необхідний рівень готовності військовослужбовців НГУ до ведення бойових дій. Крім цього, підготовка проводиться із урахуванням особливостей бойової діяльності (БД) військових частин НГУ і має спеціальну спрямованість [4]. Тому у військових частинах та вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) вона має назву «Тактико-спеціальна підготовка» («Тактика дій підрозділів оперативного призначення»).

На нинішньому етапі реформування вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) за стандартами НАТО, які передбачають, внесення змін до існуючих дисциплін освітньо-професійних програм (ОПП) навчання курсантів, що забезпечує якісне виконання ними завдань бойових завдань в майбутньому. Зміни полягають у проведенні кейсових варіантів занять, що в свою чергу містять поєднання застосування безпілотних літальних апаратів, тактичну медицину, різні способи ведення бою та способи ведення розвідки.

За допомогою новітніх технічних технологій та урахуванням бойового досвіду під час проведення практичних занять з військово-прикладних дисциплін курсанти ВВНЗ, отримують високий рівень готовності до ведення бойових дій, тому це є актуальним напрямом наукових досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провівши аналіз сучасної літератури у напрямі професійної підготовки майбутніх офіцерів НГУ до ведення бойових дій, результати попередніх науково-дослідних робіт даної спрямованості, власний бойовий та педагогічний досвід, – підтверджує необхідність удосконалення процесу формування професійних компетентностей майбутніх офіцерів НГУ та інших військових формувань України.

Під час аналізу науково-методичної літератури, увагу привернули роботи: Полюк В. С., Брижатай Є. І., Васів С. В., Діденко О. В., у яких розкриваються питання формування готовності майбутніх офіцерів. На їх думку, формування готовності відбувається завдяки ряду педагогічних умов за яких вихованець є центральною постаттю навчально-виховного процесу. На нашу думку, ці складові є важливими та необхідними для навчання та виховання сучасних офіцерських кадрів, так, як рівень його різносторонньої готовності, рівень здоров'я індивіда, вміння та навички, забезпечує його майбутню готовність до ведення бойових дій.

Для підтвердження існування чи відсутності науково-педагогічної проблеми, проведено аналіз дисертаційних робіт за напрямом дослідження (табл. 1).

За результатами аналізу було виявлено відсутність наукових праць котрі мають підґрунтя сучасного бойового досвіду, вирішення практичної проблеми формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до ведення бойових дій. Створені науковцями різні педагогічні моделі забезпечують розвиток та удосконалення готовності військовослужбовця, досягнення ними педагогічних умов формування готовності майбутніх офіцерів, але не враховують сучасні проблеми та елементи службово-бойової діяльності НГУ, що в свою чергу потребує подальших наукових досліджень із урахуванням наявного бойового досвіду отриманого під час відкритого вторгнення росії до України.

Крім цього представниками військових формувань України (Хацаюк О. В., Любич Р. С., Оленченко В. П. та ін.) зосереджена увага на актуальних питаннях щодо формування необхідних військово-професійних навичок майбутніх офіцерів на різних етапах навчання у ВВНЗ. Відповідно до отриманих результатів є необхідність модернізації програм навчання з бойової підготовки майбутніх офіцерів НГУ (із урахуванням вимог сьогодення та наявного бойового досвіду).

Важливим фактом підготовки курсантів Київського інституту НГУ є збільшення часу вивчення військово-прикладних дисциплін та створення сучасних педагогічних умов під час проходження навчання.

Прикладом є набуття практичних навичок в управлінні БПЛА і безпілотних авіаційних комплексів, оволодіння військово-обліковою спеціальністю «Зовнішній пілот (оператор) безпілотних літальних апаратів» та ін.

Таблиця 1

Аналіз останніх робіт за напрямом дослідження

Учений, наукова праця	Положення наукової новизни			
	поняттєво-категоріальний апарат	принципи, форми та методи	педагогічні умови	критерії, показники та рівні готовності
Полюк В. С., 2001 [8]	+		+	
Брижатиї Є. І., 2001 [9]	+	+		+
Васів С. В., 2001 [6]	+	+		
Діденко О. В., 2002 [7]		+	+	
Луцький О. Л., 2005 [5]		+	+	
Гузиніна Т. В., 2007 [11]	+	+	+	+

На думку авторів (Луцький О. Л., Слівінський О. Я., Гузиніна Т. В., та ін.), раніше запропоновані форми і методи формування готовності, педагогічні умови, а також діагностичний інструментарій можуть у подальшому використовуватись викладачами ВВНЗ у навчальному процесі з метою підготовки й перепідготовки майбутніх офіцерів НГУ. Однак, беручи до уваги результати моніторингу спеціалізованої науково-методичної та спеціальної літератури, виявлено недостатню кількість наукових праць з вирішення практичної проблеми формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до ведення бойових дій.

Формулювання мети статті. Метою цієї роботи є визначення сутності та структури готовності майбутніх офіцерів НГУ до ведення бойових дій.

Виклад основного матеріалу. «Готовність до ведення бойових дій» – готовність військовослужбовця в кризових (екстремальних) ситуаціях приймати рішення, вести бій, застосовувати елементи військової хитрості. Це поняття, яке тісно пов'язане зі службово-бойовою діяльністю (СБД). Адже ведення бойових дій є елементом службово-бойової діяльності (СБД) НГУ. Поняття СБД відображає сектор діяльності НГУ, який відповідно з назви включає в себе ведення службової діяльності в мирний час, та ведення бойової діяльності у військовий час, на відміну від діяльності Збройних Сил України (ЗСУ). ЗСУ призначені саме для ведення воєнних (бойових) дій та підготовки до них.

Наразі найбільш актуальним напрямом і основним зосередженням зусиль НГУ та ЗСУ, як і всього СБОУ, є ведення воєнних (бойових) дій в збройному конфлікті проти росії. А для ВВНЗ – це підготовка майбутніх офіцерів, фахівців, які будуть виступати провідними спеціалістами у підготовці підлеглого їм особового складу, людьми які будуть видавати бойові накази та виконувати бойові завдання в зоні конфлікту.

Розглянемо сутність та структуру готовності майбутніх офіцерів НГУ до ведення бойових дій. Відповідно до тлумачного словника, слово «Офіцер» (від латинського – officarius) має переклад, як службовець і відповідно до довідкових матеріалів, як особа командного і керівного (начальницького) складу в службах різних країн світу. Виходячи з наведеного вище, ВВНЗ в першу чергу готують командирів та начальників у структурі СБОУ.

Підготовкою офіцерів для НГУ займається Національна академія НГУ та КІНГУ відповідно до урахуванням основних функцій покладених на підрозділи Національної гвардії України [1 (стаття 2)], а для забезпечення необхідного рівня підготовки до ведення бойових дій здійснюється відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Тактика дій підрозділів оперативного призначення при виконанні бойових завдань» [22].

«Підготовка», як зазначає Гавриш І. В., пов'язана із фаховою (професійною) освітою та ґрунтується на концепції постійного (безперервного) навчання, що збагачує поняття готовності; підготовка до набуття професії повинна розглядатися, як процес формування готовності до неї, а готовність – як результат професійної підготовки [23].

Професійна підготовка – це система, яка забезпечує формування необхідних компетентностей, які потрібні для конкретної діяльності, з метою здобуття певної кваліфікації за своєю професійною спеціалізацією. Насамперед успішне опанування вищезазначеної дисципліни [22] майбутніми офіцерами НГУ забезпечує опанування ними певних компетентностей [22], а саме:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми професійної діяльності у галузі військового управління або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів військових наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- здатність працювати в команді;
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність планувати, організувати і вести бій підрозділом (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України).
- здатність оцінювати противника та прогнозувати найбільш імовірні варіанти його дій при вирішенні бойових завдань в різних видах бою;
- здатність працювати автономно та в команді (включаючи навички лідерства), виконуючи посадові обов'язки в ході бойового застосування та повсякденної діяльності підрозділу (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України);
- здатність здійснювати всебічне забезпечення підрозділу (за видами, родами Збройних Сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законів України) в ході бойового застосування та повсякденної діяльності;
- здатність здійснювати професійну діяльність у сферах національної та державної безпеки.
- Здатність до організації та виконання службових та бойових завдань покладених на підрозділи Національної гвардії України у взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки та оборони;
- здатність керувати діями підрозділу в спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника), припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України.

Таким чином, готовність – це стан особистості, яка є здатною та підготовленою до успішного виконання певної професійної діяльності. Тобто, поняття – є станом готового, а «готовий» відповідно до довідникової літератури – це той, хто зробив необхідне приготування до чого-небудь; перебуває в стані, близькому до чого-небудь; заздалегідь продуманий, складений, підготовлений; набув досвіду, уже склався, досяг високої майстерності [37 с. 257].

Питання готовності індивіда до професійної діяльності досліджували такі учені: Матюшенко Ю. В., Волуйко О. М., Січкоріз О. Є., Чередник Л. М., Окуленко І.М., Горенко М. В. та ін.

Беручи до уваги точку зору педагогічної науки, можемо виділити декілька підходів стосовно дослідження проблематики готовності особистості до професійної діяльності:

- персоналістичний – готовність відображається через певні вимоги до особистості фахівця, а також через сукупність його компетентностей;
- культурологічний – готовність проявляється через рівень сформованості професійної культури;
- креативний – готовність означає здатність до творчості, та створення власних підходів до вирішення поставлених завдань.

Також існує змішаний підхід який поєднує різні підходи. В свою чергу, різні підходи стосовно сутності готовності зумовлюють варіативність її визначень. Під час моніторингу спеціальної науково-методичної літератури трапляється низка трактувань поняття «готовність особистості до професійної діяльності» (табл. 2).

Між іншим, є потреба розмежувати поняття «готовність особистості до професійної діяльності» у розрізі підготовки військовослужбовців. Через те що службово-бойова діяльність військовослужбовців НГУ порівняно з рештою варіацій професійної діяльності кардинально відрізняється. У подальшому є потреба використовувати поняття «готовність майбутніх офіцерів до ведення бойових дій». Варто також зауважити, що багатьма, раніше наведеними, авторами звертається увага на психологічну та практичну готовність до професійної діяльності, але не розкриваються необхідні способи та засоби спеціальної підготовки (комплексні заняття, підвищення кваліфікації в розрізі оволодіння сучасними технічними засобами, проведення стрес-тестів та ін.), що необхідні для досягнення максимального рівня готовності.

Існує необхідність інтерпретувати поняття «готовність майбутніх офіцерів до ведення бойових дій» до сучасних умов війни. Для надання визначення даному поняттю, необхідно брати похідне поняття «готовність особистості до професійної діяльності». Відповідно до цього було проведено моніторинг та аналіз наукової літератури, результатом чого є можливість виділити, що запропоновані визначення співпадають із висновками і науковими теоріями провідних учених, таких як: Уліч В. Л., Старчук О. О., Васів С. В., Дем'янюк Ю. А. Тобто готовність є утворенням особистості, яка буде стійкою до зовнішніх чинників і залежить від потреб та можливостей, які можуть змінюватись.

Таблиця 2

Трактування поняття «готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням»

№ з/п	Автор	Визначення «готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням»
1.	Васів С. В.	«включає в себе наявність інтелектуальних знань та вмінь, психологічну готовності до саморозвитку й самовдосконаленню, наявність мети, адекватної самооцінки, вміння впливати, контролювати та управляти особистісною фізичною підготовкою»
2.	Брижатиї Є. І.	«передбачає творче мислення в організації виконання завдань, аналізує відомі шаблони дій, шляхом співставлення умов з новими потребами визначає найбільш ефективний шлях щодо їх вирішення; співвідношення знань, вмінь та навичок є рівними; відбуваються процеси самостійного мислення до вирішення завдань шляхом аналізу та розробки особистих алгоритмів дій»
3.	Гнидюк О. П.	«сукупність окремих якостей, потреб або станів особистості як система узагальнених знань і вмінь, що необхідні для цілеспрямованої діяльності»
4.	Дем'янюк Ю. А.	«це успішність управлінської діяльності військовим керівником надбані уміння і навички, пов'язані зі здійсненням управлінського циклу: для визначення головних завдань, планування, розподілу засобів і сил підлеглих для їх виконання, установлення реальних термінів вирішення цих завдань, підбору людей і розстановки їх за ділянками роботи, впливу на підлеглих, організації перевірки та контролю за виконанням своїх рішень, підведення підсумків»
8.	Старчук О.О.	«професійно-особистісне новоутворення майбутнього військового фахівця, що формується у процесі фізичної підготовки, забезпечує можливість сформулювати у майбутніх офіцерів ситуацію успіху і реалізувати її в процесі професійного становлення й самовдосконалення під час військової служби»

Також слід зазначити, що ведеться дискусія стосовно готовності здобувачів освіти до майбутньої діяльності, в процесі її формування важливу роль відіграє педагогічний вплив (Абдуліна О. А., Долинська Л. В., Кузьміна Н. В., Недбай М. П., Пелех О. М., Старчук О. О.). Важливим є й те, що готовність особистості може бути сформована лише за умови, що вона має чітку структуру та зміст діяльності, якості та сформовані компетентності будуть відповідати вимогам даної діяльності (Бевз А. А., Богданюк О. Д., Карамушка Л. М., Карпенко М. М., Максименко С. Д., Недбай М. П., Родигіна І. В., Старчук О. О., Трубачова С. Є., Тищенко М. А., Уліч В. Л.).

Підкреслюючи викладене, на нашу думку, має місце таке визначення: готовність майбутнього офіцера НГУ до ведення бойових дій – це утворення особистості, яка формується шляхом координованого педагогічного впливу на формування у військовослужбовця готовності до виконання бойових завдань, прийняття рішення, захисту суверенітету та територіальної цілісності України, забезпечує достатній рівень знань про зміст та структуру професійної діяльності та вимог цієї діяльності до спеціальної підготовленості і психофізіологічного стану, сформованих компетентностей військово-професійної діяльності зі сформованими та усвідомленими ним у процесі розвитку можливостями та потребами.

Під час дослідження структури готовності майбутніх офіцерів НГУ до ведення бойових дій встановлено, що до основних структурних елементів готовності військовослужбовців Ягупов В. В. [25] відносить: вольовий – забезпечує військовослужбовцям можливість подолання труднощів бойових дій; мотиваційний – прагнення подолання труднощів майбутнього бою та розуміння необхідності їх подолання, оцінювання своїх можливостей щодо управління психічними станами та діями на основі накопиченого досвіду; емоційний – переживання почуття впевненості чи сумніву у своїй готовності до подолання труднощів сучасного бою, уміння керувати своїми емоційно-вольовими процесами в екстремальних умовах; пізнавальний – забезпечується необхідним об'ємом певної інформації, який потрібен для цілеспрямованої діяльності в екстремальних умовах бойових дій;

Проведений аналіз досліджень з проблеми формування готовності майбутніх офіцерів до ведення бойових дій (захисту України) дозволяє виділити в її структурі ряд спільних компонентів, які є важливими в розрізі цього питання (табл. 3).

Відповідно до викладеного вважаємо, що структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до ведення бойових дій містить такі компоненти:

– *функціональний* – це формування та розвиток необхідних компетентностей, які потрібні для ведення бойових дій. Він включає в себе адаптивно-мотивувальний етап, який спрямований на ознайомлення та формування цінностей і мотивації для військового управління. Загально підготовчий етап, який спрямований на формування загальних (базових) функціональних можливостей організму. Основний спеціалізований етап, що спрямований на формування спеціальних навичок та можливостей, для різних

ситуацій в бойових діях. Та завершує все удосконалювальний етап, який спрямований на закріплення досягнутого рівня та подальшого визначення напрямку для самоудосконалення;

– *рефлексійний* – розуміння труднощів бойових дій та їх подолання, оцінювання своїх можливостей стосовно управління психічним та фізичним станом. Він передбачає здатність майбутніх офіцерів аналізувати та критично оцінювати власні дії та рішення, враховуючи хаотичність бойової обстановки та необхідність блискавично вирішувати раптові завдання. Офіцери повинні бути навчені визначати та аналізувати ефективність своїх дій, виявляти недоліки та коригувати тактику дій відповідно до зовнішніх умов. Також важливим є розвиток навичок самопідтримки та саморегуляції, для підтримки постійної готовності та здатність до швидкого відновлення після бойових дій;

– *психологічний* – формування високої психологічної стійкості до екстремальних умов СБД. Даний компонент включає розвиток здатності ефективно протистояти стресовим факторам, підтримувати емоційну рівновагу самостійно та в середині підрозділу, адаптуватись під психологічний тиск швидко змінюваних ситуацій. Офіцери навчаються використовувати різні техніки саморегуляції, релаксації та психологічної підтримки. Також важливим є розвиток навичок критичного мислення та прийняття рішень під тиском, що дозволяє зберігати ясність розуму та безперервність управління під час ведення бойових дій.

Таблиця 3

Аналіз виділення компонентів у структурі готовності майбутніх офіцерів до ведення бойових дій

Вчений	Компонент			
	I компонент	II компонент	III компонент	IV компонент
Бевз А. А.	мотиваційний	пізнавально-операційний	прогностично-творчий	
Маріонда І. І.	змістово-цільовий	мотиваційний	організаційно-діяльнісний	контрольно-регульований
Пелех О. М.	мотиваційний	змістовий	аналітико-оцінний	
Старчук О. О.	особистісно-мотиваційний	змістово-діяльнісний	оцінно-рефлексивний	
Троцький Р. С.	мотиваційно-ціннісний	понятійно-змістовий	операційно-діяльнісний	емоційно-вольовий
Швець Д. В.	мотиваційний	когнітивний	діяльнісний	рефлексивний

Висновки. На підставі проведеного аналізу в даній проблематиці, визначено сутність готовності майбутніх офіцерів НГУ до ведення бойових дій – це утворення особистості, яка формується шляхом координованого педагогічного впливу на формування у військовослужбовця готовності до захисту суверенітету та територіальної цілісності України, до ведення бойових дій у різних умовах службово-бойової діяльності, забезпечує ним знань про зміст та структуру професійної діяльності та вимог цієї діяльності до рівня спеціальної підготовленості і психофізіологічного стану, сформованих компетентностей військово-професійної діяльності зі сформованими та усвідомленими ним у процесі розвитку можливостями та потребами, а також структуру такої готовності, яка включає в себе *функціональний, рефлексивний та психологічний* компонент підготовки майбутніх офіцерів до ведення бойових дій.

Перспективи подальших досліджень передбачають визначення підходів, принципів, форм, методів та засобів (технічних засобів навчання), які доцільно застосувати під час практичних занять з тактико-спеціальної підготовки в системі професійної освіти, для формування готовності майбутніх офіцерів НГУ до ведення бойових дій, а також визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до ведення бойових дій.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про Національну гвардію». 2014. № 17. 594 с.
2. Руснак І. С. Методологічні засади створення інтегрованої навчально-тренувальної системи оперативної та бойової підготовки військ. *Наука і оборона*. 2002. № 2. С. 29–35.
3. Ісаєв О. М., Куренков В. І. Повсякденна діяльність військових частин. Київ : НУОУ, 2011. 254 с.
4. Програма з бойової та спеціальної підготовки підрозділів Національної гвардії України. Наказ КНГУ від 06.03.2017 № 138.
5. Луцький О. Л. Професійне спілкування як складова готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до роботи в міжнародних пунктах пропуску через державний кордон. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2011. № 4. С. 105–109.
6. Васів С. В. Комплекс педагогічних умов формування готовності до фізичного самовдосконалення майбутніх офіцерів-прикордонників. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2011. № 3. С. 61–64.

7. Діденко О. В. Педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх офіцерів. *Нац. акад. держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького*. Хмельницький, 2003. С. 18–25.
8. Полук В. С. Інтегративна модель професійної готовності майбутніх офіцерів. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. № 1. С. 185–188.
9. Брижатиї Є. І. Результати експериментального дослідження професійної готовності майбутніх офіцерів інженерних військ. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2013. Вип. 2. С. 36–44.
10. Хацаюк О. В., Любич Р. С., Оленченко В. П. Удосконалення військово-професійних навичок військовослужбовців Національної гвардії України в процесі спеціальної фізичної підготовки. *Новий Колегіум*. 2019. № 1. С. 63–68.
11. Гузиніна Т. Особливості розвитку навичок професійно-орієнтованого читання курсантів вищого військового закладу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 33 (1). С. 307–311.
12. Кубицький С. О. Система оцінювання готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності. Центр ін-т післядиплом. пед. освіти АПН України. Київ, 2001. 20 с.
13. Лушак А. Р. Оптимізація психофізичної підготовки курсантів вищих закладів освіти МВС України / Львівський державний інститут фізичної культури. Львів, 2001. 20 с.
14. Сіцінський А. С. Формування готовності майбутніх офіцерів до професійної діяльності засобами інформаційних технологій. *Нац. акад. Прикордон. військ України ім. Б. Хмельницького*. Хмельницький, 2002. 19 с.
15. Богданюк О. Д. Формування готовності до професійної діяльності у майбутніх офіцерів-кінологів Державної прикордонної служби. *Нац. акад. Держ. прикордон. військ України ім. Б. Хмельницького*. Хмельницький, 2007. 20 с.
16. Уліч В. Л. Педагогічні умови формування готовності майбутніх офіцерів до управлінської діяльності. *Нац. акад. Держ. прикордон. військ України ім. Б. Хмельницького*. Хмельницький, 2007. 20 с.
17. Маріонда І. І. Професійно-особистісна фізична підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників. *Нац. акад. Держ. прикордон. військ України ім. Б. Хмельницького*. Хмельницький, 2011. 23 с.
18. Старчук О. О. Методика формування фізичної готовності майбутніх офіцерів до військово-професійної діяльності. *Нац. акад. Держ. прикордон. військ України ім. Б. Хмельницького*. Хмельницький, 2011. 20 с.
19. Ставицький О. М. Теоретичні та методичні засади професійного виховання майбутніх офіцерів – прикордонників. ДЗ «Луганський національний університет ім. Т. Шевченка». Старобільськ, 2015. 39 с.
20. Мул С. А. Психологія готовності офіцера прикордонника до професійної діяльності. Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Київ, 2016. 539 с.
21. Волошин В. Д. Формування умінь застосування спеціальних засобів і зброї майбутніми офіцерами – прикордонниками у процесі фахової підготовки. *Нац. акад. Держ. прикордон. військ України ім. Б. Хмельницького*. Хмельницький, 2018. 20 с.
22. Курбатов А. А. Робоча програма навчальної дисципліни «Тактика дій підрозділів оперативного призначення» для підготовки майбутніх офіцерів НГУ галузі знань: 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону. Київський інститут Національної гвардії України. Київ, 2023.
23. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності. Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г.С. Сковороди. Харків, 2006. 542 с.
24. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
25. Ягунов В. В. Педагогіка. Київ : Либідь, 2003. 560 с.

THE ESSENCE AND STRUCTURE OF FORMING THE READINESS OF FUTURE NGU OFFICERS FOR COMBAT OPERATIONS

Kurbatov Artem

Teacher of the Department of Tactics and Tactical Special Training
Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine

Introduction. *The chronology of focusing political attention on military actions in the country, conducting anti-terrorist operations, operations of joint forces, and currently repelling the full-scale invasion by Russia requires regulation of processes in Ukraine's defense sector. It is also important to modernize the personnel training system for the needs of security institutions. At the moment, Ukraine is undergoing the procedure for accession to the North Atlantic Alliance (NATO) and integration into the European community. These processes also affect the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, which includes the National Guard of Ukraine.*

It is essential to emphasize that the combat training process for servicemen of the National Guard of Ukraine and other military formations should be based primarily on combat experience, fundamental principles of education, and requirements of Ukrainian legal acts. Therefore, creating modern pedagogical conditions, technologies, and training methods considering the above is a priority and prospective direction for scientific research during the state of war.

Another crucial aspect is organizing comprehensive and effective training for future officers of the National

Guard of Ukraine. These officers will be responsible for educating and leading subordinate personnel. The structure of combat training in the National Guard includes mastering various disciplines, including tactical and special training, tactical medicine, the use of unmanned aerial vehicles (UAVs), physical fitness, and firearms training.

Purpose. *The purpose of this work is to define the essence and structure of readiness for future officers of the National Guard to conduct combat operations.*

Methods. *Currently, the most relevant focus and primary effort of the National Guard of Ukraine and the Armed Forces, as well as the entire security and defense sector, is conducting military (combat) operations in the armed conflict against Russia. For educational institutions, this means preparing future officers and specialists who will serve as leading experts in training subordinate personnel, issuing combat orders, and executing combat tasks in conflict zones.*

Results. *Let's examine the essence and structure of readiness for future officers of the National Guard to conduct combat operations. According to the explanatory dictionary, the word 'Officer' (from Latin 'officiarius') translates as an official. Based on reference materials, an officer is an individual in command and leadership positions in the services of various countries worldwide. Therefore, higher educational institutions primarily train commanders and leaders within the security and defense sector.*

Originality. *In accordance with the above, I believe that the structure of readiness for future officers of the National Guard to conduct combat operations includes the following components:*

Functional readiness: Formation and development of necessary competencies required for conducting combat operations.

Reflective readiness: Understanding the challenges of combat operations, overcoming them, and assessing one's abilities regarding managing mental and physical states.

Psychological readiness: Cultivating high psychological resilience to extreme conditions in the security and defense environment.

Conclusion. *Prospects for further research in this direction provide for the determination of approaches, principles, forms, methods and means (technical means of training), which are expedient to apply during practical classes on tactics – special training in the system of professional education, for the formation of the readiness of future officers of the NGU to conduct combat operations. As well as determination of criteria, indicators and levels of formation of readiness of future officers of the NGU to conduct combat operations.*

Key words: *readiness, structure of readiness, future officers, conduct of combat operations, tactical and special training, unit tactics*

References

1. Zakon Ukrainy «Pro Natsionalnu hvardiiu». [The Law of Ukraine 'On the National Guard']. (2024). [in Ukrainian].
2. Rusnak, I. S. (2002). Metodolohichni zasady stvorennia intehrovanoi navchalno-trenuvalnoi systemy operatyvnoi ta boiovoi pidhotovky viisk. [Methodological principles for the creation of an integrated training system for operational and combat training of troops]. *Nauka i oborona – Science & Defense*, 2, 29 – 35. [in Ukrainian].
3. Isaiev, O. M., Kurenkov, V. I. (2011). Povsiakdenna diialnist viiskovykh chastyn. [Daily activities of military units]. Kyiv. [in Ukrainian].
4. Nakaz CNGU «Prohrama z boiovoi ta spetsialnoi pidhotovky pidrozdiliv Natsionalnoi hvardii Ukrainy»: vid 25.04.2019, № 138. [Order of CNGU 'Program for combat and special training of units of the National Guard of Ukraine.']. 2019, April 25. No. 138]. (2014). [in Ukrainian].
5. Lutskyi, O. L. (2011). Profesiine spilkuvannia yak skladova hotovnosti maibutnikh ofitseriv-trykordonnykiv do roboty v mizhnarodnykh punktakh propusku cherez derzhavnyi kordon [Professional communication as a component of future border guard officers' readiness to work at international state border checkpoints]. Proceedings from: *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnologii Universytetu «Ukraina» – Collection of scientific papers of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University «Ukraine»*, (pp. 105–109). Khmelnytskyi, Ukraine. [in Ukrainian].
6. Vasiv, S. V. (2011). Kompleks pedahohichnykh umov formuvannia hotovnosti do fizychnoho samovdoskonalennia maibutnikh ofitseriv-trykordonnykiv [A set of pedagogical conditions for the formation of readiness for physical self-improvement of future border guard officers]. Proceedings from: *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnologii Universytetu «Ukraina» – Collection of scientific papers of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University «Ukraine»*, (pp. 61–64). Khmelnytskyi, Ukraine. [in Ukrainian].
7. Didenko, O. V. (2003). Pedahohichni umovy profesiinoho samovdoskonalennia maibutnikh ofitseriv [Pedagogical conditions for professional self-improvement of future officers]. Proceedings from: *Nats. akad. derzh. trykordon. sluzhby Ukrainy im. B. Khmelnytskoho. – National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine named after B. Khmelnytsky*, (pp. 18–25). Khmelnytskyi, Ukraine. [in Ukrainian].
8. Poliuk, V. S. (2013). Intehratyvna model profesiinoy hotovnosti maibutnikh ofitseriv [Integrative model of professional readiness of future officers]. Proceedings from: *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnologii Universytetu «Ukraina» – Collection of scientific papers of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University «Ukraine»*, (pp. 185–188). Khmelnytskyi, Ukraine. [in Ukrainian].
9. Bryzhatyi, E. I. (2013). Rezultaty eksperymentalnoho doslidzhennia profesiinoy hotovnosti maibutnikh ofitseriv inzhenernykh viisk [Results of experimental study of professional readiness of future officers of engineering troops]. *Visnyk*

Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine, 2, 36 – 44. [in Ukrainian].

10. Khatsaiuk, O. V., Liubchych, R. S., Olenchenko, V. P. (2019). Udoskonalennia viiskovo-profesiinykh navychok viiskovosluzhbovtiv Natsionalnoi hvardii Ukrainy v protsesi spetsialnoi fizychnoi pidhotovky [Improvement of military and professional skills of servicemen of the National Guard of Ukraine in the process of special physical training]. *Novyi Kolehium – New Collegium*, 1, 63 – 68. [in Ukrainian].

11. Huzynina, T. (2020). Osoblyvosti rozvytku navychok profesiino-oriientovanoho chytannia kursantiv vyshchoho viiskovoho zakladu [Features of the development of professionally oriented reading skills of cadets of a higher military institution]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Topical issues of the humanities*, 1, 307 – 311. [in Ukrainian].

12. Kubitskyi, S.O. (2001). Systema otsiniuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv do profesiinoi diialnosti [The system for assessing the readiness of future officers for professional activities]. Proceedings from: *Tsentralnyi instytut pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity APN Ukrainy – Central Institute of Postgraduate Pedagogical Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].

13. Lushchak, A.R. (2001). Optyimizatsiia psykho-fizychnoi pidhotovky kursantiv vyshchykh zakladiv osvity MVS Ukrainy [Optimization of psychophysical training of cadets of higher educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. Proceedings from: *Lvivskyi derzhavnyi instytut fizychnoi kultury – Lviv State Institute of Physical Culture*. Lviv, Ukraine. [in Ukrainian].

14. Sitsynskyi, A.S. (2002). Formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv do profesiinoi diialnosti zasobamy informatsiinykh tekhnolohii [Formation of readiness of future officers for professional activity by means of information technology]. Proceedings from: *Natsionalna akademiia Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Khmelnytskyi, Ukraine. [in Ukrainian].

15. Bohdaniuk, O.D. (2007). Formuvannia hotovnosti do profesiinoi diialnosti u maibutnikh ofitseriv-kinolohiv Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby [Formation of readiness for professional activity of future officers-cynologists of the State Border Guard Service]. Proceedings from: *Natsionalna akademiia Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Khmelnytskyi, Ukraine. [in Ukrainian].

16. Ulich, V.L. (2007). Pedahohichni umovy formuvannia hotovnosti maibutnikh ofitseriv do upravlinskoi diialnosti [Pedagogical conditions for the formation of future officers' readiness for managerial activities]. Proceedings from: *Natsionalna akademiia Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Khmelnytskyi, Ukraine. [in Ukrainian].

17. Marionda, I.I. (2011). Profesiino-osobystisna fizychna pidhotovka maibutnikh ofitseriv-pykordonnykiv [Professional and personal physical training of future border guard officers]. Proceedings from: *Natsionalna akademiia Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Khmelnytskyi, Ukraine. [in Ukrainian].

18. Starchuk, O.O. (2011). Metodyka formuvannia fizychnoi hotovnosti maibutnikh ofitseriv do viiskovo-profesiinoi diialnosti [Methods of forming the physical readiness of future officers for military professional activities]. Proceedings from: *Natsionalna akademiia Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Khmelnytskyi, Ukraine. [in Ukrainian].

19. Stavyskyi, O.M. (2015). Teoretychni ta metodychni zasady profesiinoho vykhovannia maibutnikh ofitseriv – prykordonnykiv [Theoretical and methodological foundations of professional education of future border guard officers]. Proceedings from: *Derzhavnyi zaklad «Luhanskyi natsionalnyi universytet im. T. Shevchenka – State Institution «Lugansk National University. T. Shevchenko*. Starobilsk, Ukraine. [in Ukrainian].

20. Mul, S.A. (2016). Psykholohiia hotovnosti ofitsera prykordonnyka do profesiinoi diialnosti [Psychology of border guard officer's readiness for professional activity]. Proceedings from: *Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka – G.S. Kostiuk Institute of Psychology*. Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].

21. Voloshyn, V.D. (2018). Metodyka formuvannia fizychnoi hotovnosti maibutnikh ofitseriv do viiskovo-profesiinoi diialnosti [Methods of forming the physical readiness of future officers for military professional activities]. Proceedings from: *Natsionalna akademiia Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy – National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine*. Khmelnytskyi, Ukraine. [in Ukrainian].

22. Kurbatov, A.A. (2023). Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Taktyka dii pidrozdiliv operatyvnoho pryznachennia» dlia pidhotovky maibutnikh ofitseriv NHU haluzi znan: 25 Voienni nauky, natsionalna bezpeka, bezpeka derzhavnogo kordonu [Work program of the discipline «Tactics of operations of operational units» for the training of future officers of the National Guard of Ukraine in the field of knowledge: 25 Military sciences, national security, state border security]. Proceedings from: *Kyivskyi instytut Natsionalnoi hvardii Ukrainy – Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine*. Kyiv, Ukraine. [in Ukrainian].

23. Havrysh, I.V. (2023). Teoretyko-metodolohichni osnovy formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv do innovatsiinoi profesiinoi diialnosti [Theoretical and methodological bases for the formation of future teachers' readiness for innovative professional activity]. Proceedings from: *Kharkivskyi natsionalnyi pedahohichnyi universytet im. H.S. Skovorody – Kharkiv National Pedagogical University. G.S. Skovorodi*. Kharkiv, Ukraine. [in Ukrainian].

24. Busel, V. T. (2005). Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [Big explanatory dictionary of the modern ukrainian language]. Kyiv: Perun. [in Ukrainian].

25. Yahupov, V.V (2003). Pedahohika. [Pedagogy]. Kyiv: Lybid. [in Ukrainian].

Отримано редакцією 13.06.2024 р.